

Crtam škarama, slikam tkaninom / Dom / Život

Jakupanec, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:253514>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Akademija likovnih umjetnosti

Sveučilišta u Zagrebu

Nastavnički odsjek

Marija Jakupanec

ZAVRŠNI RAD

PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

Zagreb, 2022./2023.

Kolegiji: Slikanje, Grafika, Kiparstvo

Mentori/ profesori iz glavnih umjetničkih predmeta:

izv.prof.dr.art. Snježana Ban

izv.prof.dr.art. Igor Čabraja

prof.art. Vlasta Žanić

izv.art. Vojin Hraste

CRTAM ŠKARAMA, SLIKAM TKANINOM/ DOM/ ŽIVOT

SAŽETAK

Tokom stvaranja ciklusa kolaža od različitih tkanina s prikazom portreta u razigranim kompozicijama koje graniče između apstakcije i figuracije, naglasak je bio na samom postupku kako rezanja tih poluapstraktnih oblika koji bi tek asocijali na dijelove lica, tako i na stvaranju kompozicija od tih oblika. Po knjizi *O. Berggruen, M. Hollen: Henri Matisse/ Drawing with scissors* stvarala mi se jasnija slika o tome što radim. Rezanje tkanine bez prethodne skice ili ideje bilo je intuitivno i vrlo slično ostavljanju neizbrisive linije na papiru. To „crtanje škarama“, bilo je moje glavno polje istraživanja.

Slika doma i naš odnos prema njemu mijenjaju se tokom cijelog našeg života. Tu unutarnju promjenu zabilježila sam ovim ciklusom od 9 grafika. Koristila sam kombinaciju bakropisa i akvatinte na vrlo slobodan, pomalo eksperimentalan način. Bakropis je u karakteru dječjeg crteža – nepravilan i nerealističan. Kod akvatinte, kiselinu sam nanosila kistom ili kapljanjem na pločicu u kombinaciji s vodom, poput slikanja sa vodenim bojama gdje je teško kontrolirati kako će te mrlje na kraju izgledati, tako da mi je proces stvaranja ovih grafika bio posebno zanimljiv.

Razvitak unutarnjeg svijeta čovjeka prikazala sam ciklusom od 5 vreća punjenih kombinacijom različitih materijala (tkanina, spužva, vate, novinskog papira, kartona, zemlje, ugljena) i predmeta koji su u svakodnevnoj upotrebi, a specifični su za određenu fazu čovjekova života (dude, igračke, kazete, karte, pegla, tipkovnice, naočale). Skulpture stoje slobodno u prostoru, po kronološkom redu od najranije do najstarije dobi, te se mijenjaju od najsvjetlijih tonova boje i najmekših materijala pa sve do najtamnijih tonova i najgrubljih materijala.

Ključne riječi: kolaž, tkanina, portret, rezanje, crtež

dom, bakropis, akvatinta, dječji crtež, proces rada

život, vreće, punjenja, karakteristike materijala, asocijacije

CRTAM ŠKARAMA, SLIKAM TKANINOM/ DOM/ ŽIVOT

CRTAM ŠKARAMA, SLIKAM TKANINOM

Ciklus se sastoji od šest kolaža nastalih lijepljenjem žutice i drugih tkanina na crni preparirani papir, od kojih su četiri rada napravljena od tkanina gotovih, originalnih boja, dok sam kod ostala dva rada tkaninu naknadno bojala. Motiv je svugdje isti i prikazuje ljudsko lice koje je više ili manje razlomljeno na segmente koji se preklapaju ili razvlače te time stvaraju zanimljiv ritam oblika koji graniči između figuracije i apstrakcije.

Naziv ciklusa dolazi od knjige koju sam kao preporuku dobila na uvid od mentorice već u samom početku nastajanja ovih kolaža (O. Berggruen, M. Hollen: Henri Matisse/ Drawing with scissors/ Masterpieces from the late years) te je uvelike potaknula daljnji rad ovog ciklusa.

Kod cijelog ciklusa naglasak je na istraživanju materijala, u ovom slučaju različitih tkanina i raznih mogućnosti njihova kolažiranja, drugim riječima više sam se koncentrirala na postupak i sam proces rada, bez nekog daljnjeg razmišljanja o finalnom izgledu radova. Kako sam završila jedan, odmah bih krenula na sljedeći, već pripremljeni papir i vođena prijašnjim iskustvom pokušala otići korak dalje.

Kolaže sam započela slučajno, čekajući naručene rame za platno koje su kasnile, uslijed čega sam se našla sa velikom količinom žutice koja je samo stajala. Pažnju su mi privukli i ostaci žutice od prijašnjih platna koji nisu dovoljno veliki da se iskoriste za daljnje uramljivanje. Tako mi je došla ideja da radim kolaže upravo od ostataka tkanine, prvenstveno kako bih „reciklirala“ manje dijelove žutice. Preparirala sam papir, napravila crnu pozadinu i intuitivno počela rezati oblike od tkanine koji tek asociraju na dijelove ljudskog lica, segmentirane, međusobno nepovezane i neproporcionalne. Taj je postupak bio poput crtanja u jednom potezu, kada nema vraćanja na prijašnje linije ili brisanja „grešaka“, već samo fluidno ostavljanje traga

iza sebe bez prijašnjih skica ili naknadnih korekcija. Uz to, zanimljiv segment ovog postupka proizlazi iz karaktera tkanine koja, budući da je mekana, rezanjem ne ostaje na istom mjestu već istog trena pada, a meni ostavlja samo jedan dio tkanine vidljiv – time sam dobivala još slobodnije „linije“ i oblike nastale od rezanja.

Ovisno o radu, nekada bi izrezani segmenti bili manji i gušći, nekada veći i rahliji te bi isključivo asociirali samo na neke dijelove ljudskog portreta.

Kombinirala sam žuticu sa tkaninama sličnih, većinom prirodnih tonova, ponekad veće ili manje transparentnosti koje bi preklapanjem davale zanimljiv efekt uslojavanja. U nekim radovima dijelovi tkanine „izlaze iz formata“ odnosno prelaze rub prepariranog crnog papira, a ponekad vise ili samostalno stoje dajući radu dodatnu dinamiku. Veći dio ciklusa rezultirao je crno-bijelim kolažima većih dimenzija (147 x 97 cm), u rasponu od različitih, nerijetko žućkastih vrijednosti bijele do duboke crne, dok sam kod pojedinih kolaža kompoziciju gradila plohamama u boji.

Život, 2023., kolaž, 147 x 97cm

CRTAM ŠKARAMA, SLIKAM TKANINOM/ DOM/ ŽIVOT

DOM

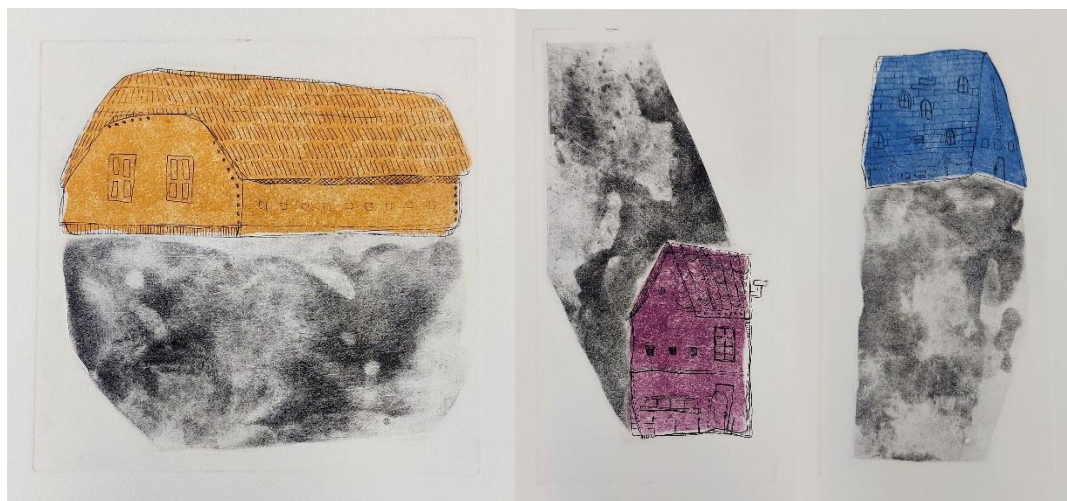
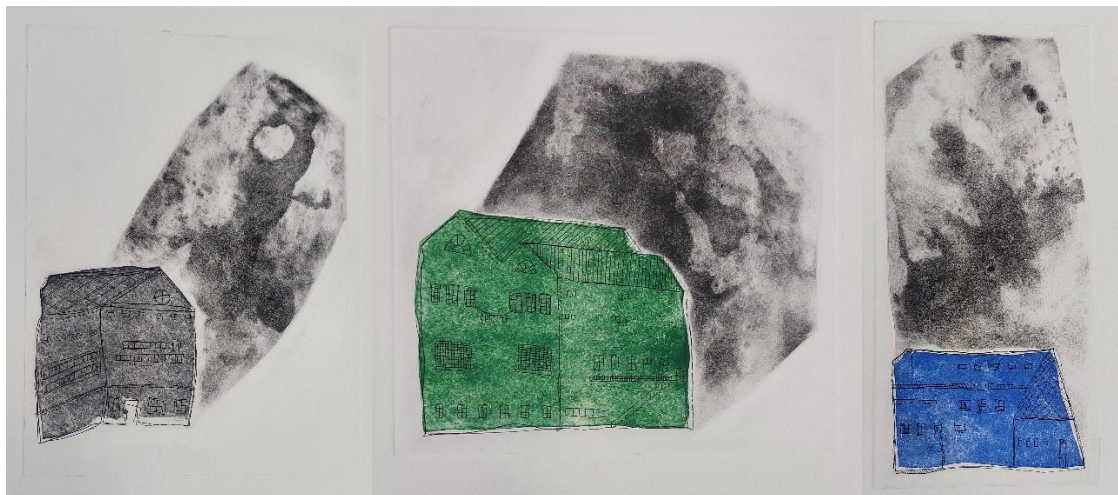
Slika doma i odnos prema njemu tokom života stalno se mijenjaju. Čak i ako cijeli život živimo u istoj kući ili stanu sa istim ljudima stvari nikada nisu iste – od onog doslovnog fizičkog izgleda, pa sve do promijene u odnosima ukućana. Upravo je ta promjena jedina kontinuirana osobina svakog doma, a počinje još u čovjekovim najranijim danima. Ove grafike prikazuju upravo tu unutarnju promjenu slike i odnosa prema domu kroz određene osobine svake pojedine kućice: stabilnost zidova, broj vrata, broj prozora, veličina krova te vanjski izvor svjetla, koji kroz simbolično značenje opisuju tu nefizičku, unutarnju sliku doma i njenu promjenjivost.

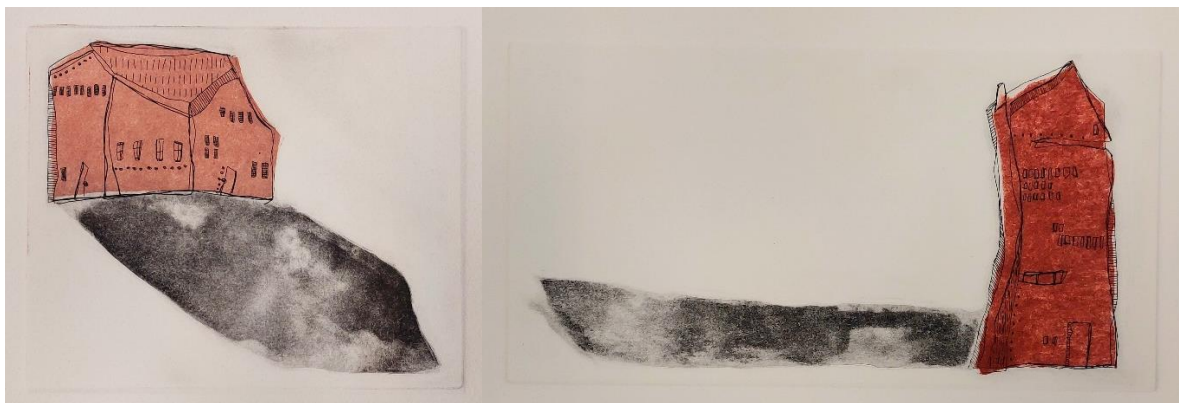
Za početak sam se koncentrirala na karakter dječjeg crteža koji je u svojoj prirodi nepravilan, nesimetričan, dinamičan, ponekad neočekivan ali uvijek vrlo slobodan. Takva vrsta crteža pružila bi mi više mjesta za eksperiment i neke neočekivane rezultate, bez opterećenja očekivanih rezultata. Time crtež može biti nepravilan, nerealističan, ali je uvijek iskren te svom autoru uvijek jasan. Dijete je neopterećeno time hoće li njihov rad biti jako sličan stvarnosti ili hoće li njihov crtež prenijeti jasno njihovu poruku. Ono intuitivno i iskreno stvara, ono što proizlazi iz njega te ih prikazuje kroz određene elemente viđene oko sebe. Odlučila sam imati taj pristup radu i slobodno prikazati isti motiv (kućicu) u ovom ciklusu od devet grafika.

Kod crtanja bakropisnom iglom primijetila sam da mi ruka nekako prirodno ima želju ostaviti pravilan trag, pokušava ispraviti sve greške i izravnati sve linije prije nego što su one već napravljene. Traži da se s njom što više ulazi u detalje crteža i gotovo meditativno ostavlja trag na pripremljenoj pločici, bez mogućnosti brze naknadne korekcije, pošto bi taj danji postupak uključivao ponovo nanošenje asfalta te njegovo sušenje prije ponovnog crtanja. Što se otiska tiče, ako je cijeli postupak pripreme pločice sve do otiskivanja bio ispravno izveden, a proces tiskanja uredan i pedantan, u većini slučajeva on će ispasti vrlo očekivano, po uzoru na crtežu na pločici. To mi se jako sviđalo, ali sam željela nekako više istražiti ne samo mogućnosti bakropisa već dubokog tiska općenito.

Ove su grafike kombinacija bakropisa i akvatinte. Linearni prikaz motiva, u ovom slučaju kućica, izveden je u bakropisu dok su unutrašnjosti tih motiva izvedene u akvatinti, ali na način

slobodnog, nepravilnog nanošenja kiseline i vode na pločicu putem kista, poput slikanja akvarelom, jedino što ovdje umjesto boje imamo kiselinu. Na pripremljenu pločicu bih postepeno dodavala kiselinu i vodu, koja bi se onda miješala i slijevala te radila nepravilne mrlje. Zanimljivo mi je kod tog postupka bilo što sve do prvog otiska nisam znala kako će rezultat toga izgledati, te mi je taj eksperimentalni dio stvaranja ovih grafika bio posebno motivirajući i zanimljiv. Uz to da se ne može točno predvidjeti kako će otisak izgledati, posebno mi je važan bio i trenutak kod prvog otiska, odnosno tren prije nego što se papir digne dovoljno da se otkrije tek nastali otisak koji će pokazati rezultate postupka u koji se uložilo toliko vremena i koncentriranog rada, ta sekunda neizvjesnosti hoće će zadovoljiti očekivanja ili napraviti nešto sasvim drugačije je dio grafike koju posebno volim, a u ovim radovima je to iščekivanje bilo još naglašenije pošto mi je duboki tisak bio nešto sasvim novo i neistraženo.

Dom, 2023., bakropis i akvatinta

CRTAM ŠKARAMA, SLIKAM TKANINOM/ DOM/ ŽIVOT

ŽIVOT

Ovaj ciklus sastoji se od pet velikih vreća napravljenih od prozirnog najlona koje samostalno stoje u prostoru, a punjene su kombinacijom različitih materijala i predmeta iz svakodnevnog života, prikazujući tako pojedinačne faze čovjekova života. One su postavljene kronološki, od najranije do najstarije dobi, te time i od najsvjetlije boje/ najmekših materijala pa sve do najtamnijih boja/ najgrubljih materijala.

Konceptualno, svaki pojedini element ovog rada označava po jednu čovjekovu životnu dob, a svih pet zajedno čine oprostorni shematski prikaz čovjekova života. Svaka životna faza naznačena je određenim motivima, odnosno predmetima koje se nalaze u njoj unutrašnjosti,

a koji tek putem svojih asocijacija promatraču daju do znanja o kojoj se životnoj dobi radi. Uz same predmete, skulpture su punjene i određenim materijalima poput vate, različitih tkanina, kartona, zemlje, ugljena i slično, kako bi dodatno prenijele unutarnja stanja čovjeka putem svoje mekoće, teksture, čvrstoće i boje.

Skulpture svojim kronološkim redoslijedom pokazuju i promjene koje se događaju unutar čovjeka tokom odrastanja ali i sveobuhvatnog života.

Tako na primjer unutar skulpture za najraniju dječju dob imamo puno meke vate, spužve i sličnih mekih materijala kao znak čistoće i nježnosti. Ti pahuljasti materijali popraćeni dudama, zvečkama i pokojom igračkicom su specifični za bebe. Prevladavaju svijetle boje i nježni i pastelni tonovi.

Druga skulptura odražava djetinjstvo, prvenstveno raznolikošću boja i tekstura. Šarene vate, spužve i tkanine pomješane s igračkicama i slikovnicama prikazuju zaigranost, znatiželju i veselje, primjerenu za dječju dob.

Kod treće skulpture koja prikazuje mladenaštvo, uz spužve i karton tu su i tkanine nešto tamnije boje što ukazuje na pojavu ozbiljnosti naspram prijašnjih godina, koja se događa u toj dobi. Od tkanina najviše se ističe traper koji jasno asocira na mladost, a od predmeta koji simboliziraju ovu dob nalaze se kazete, slušalice, mobiteli, ulaznice za koncerte te geografske karte kao pokazatelj izrazite znatiželje o svijetu, ali i bezbrižno uživanje u životu bez previše obaveza.

Kod četvrte skulpture odrasle dobi imamo predmete poput ključeva, kućanskih pomagala ili pribora, tableta, tipkovnica i sl. kao prikaz predmeta koji se svakodnevno koriste u odrasloj čovjekovoj dobi, a od materijala su tu: spužve, karton, novinski papir i tkanine tamnog i grubljeg materijala, koji naglašavaju ozbiljnost i zrelost.

Posljednja, peta skulptura je odraz starosti. Ona iako najtamnija, ipak sadrži sve motive iz ostalih skulptura, odnosno prijašnjih razdoblja čovjekova života. Punjena je tamnim i grubljim tkaninama, novinskim papirom, kartonom, spužvama, te ugljenom i zemljom, a od predmeta sadrži mnoge od spomenutih, uz par novih, poput naočala te šahovskih figurica koje simboliziraju mudrost stečenu tokom života, te žuti sat kao prikaz prolaznosti, ali zbog svoje boje i veselja skupljenog tokom njega.

Ovaj rad nastao je kao rezultat razmišljanja kako se poigrati sa asocijacijama te na gotovo apstraktan i simbolički način jasno prenijeti poruku. Svaka skulptura idejno je podijeljena na

tri jednako važna elementa koji doprinose jasnoći prikaza radova: izbor materijala, izbor boja i izbor motiva - odnosno predmeta, a svaki od ta tri dijela neizostavan je u prenošenju priče koju rad prenosi. Ideju za ovaj rad potaknuo je i rad Ivana Ladislava Galeta Kretanje, iz 1974. godine.

Život, 2023., kombinirana tehnika, 150x70cm